

Hemşirelerin Mesleki Profesyonellikleri ve Etik Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Tanımlayıcı ve İlişki Arayıcı Çalışma

Examination of the Relationship Between Occupational Professionalism and Ethical Attitudes of Nurses: Descriptive and Relationship Seeking Study

Öznur YAŞAR^a, Öznur ADADIOĞLU^b

^aBalıkesir Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Ebelik Bölümü, Balıkesir, Türkiye

^bSakarya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, İç Hastalıkları Hemşireliği ABD, Sakarya, Türkiye

Bu çalışma, III. Uluslararası V. Ulusal Hemşirelik Tarihi Kongresi'nde (2-4 Kasım 2023, Online) sözlü olarak sunulmuştur.

ÖZET Amaç: Araştırma hemşirelikte mesleki profesyonelliğin etik tutum ile ilişkisini belirlemek üzere planlanmıştır. **Gereç ve Yöntemler:** Tanımlayıcı, ilişki arayıcı tipte olan araştırma Google Form aracılığıyla sosyal medya platformlarında çevrim içi olarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın örneklemini araştırmaya katılmaya gönüllü hemşireler (n=211) oluşturmuştur. Veriler, birey tanıtım formu, Meslekte Profesyonel Tutum Envanteri, Hemşirelik Bakımında Etik Tutum Ölçeği ile toplandı. Veriler Mann-Whitney U, Kruskal-Wallis testi ve Spearman korelasyon analizi ile değerlendirildi. **Bulgular:** Araştırmaya katılanların yaş ortalaması 34,27±8,26 yıl, meslek yılı ortalaması 11,62±8,61 yıl olarak bulunmuştur. Araştırmaya katılanların %89,1'i kadın, %68,7'si lisans mezunu, %56,9'u geliri giderine denk, %71,1'i hemşireliği isteyerek seçmiş, %76,8'i servis hemşiresi olarak görev yapmaktadır. Araştırmada Meslekte Profesyonel Tutum Envanteri toplam puan ortalaması 141,18±12,67, Hemşirelik Bakımında Etik Tutum Ölçeği puan ortalaması 157,00±13,10 bulunmuştur. Araştırmada mesleğini isteyerek seçenlerin, Hemşirelik Bakımında Etik Tutum Ölçeği puan ortalaması yüksek, lisansüstü mezunların, hemşirelik mesleğini isteyerek seçenlerin, idari pozisyonda çalışanların, geliri giderden fazla olanların ise Meslekte Profesyonel Tutum Envanteri puan ortalamasının yüksek olduğu belirlenmiştir. Yapılan korelasyon analizinde Meslekte Profesyonel Tutum Envanteri ile Hemşirelik Bakımında Etik Tutum Ölçeği arasında pozitif orta düzey ilişki saptanmıştır (r=0,58, p<0,01). **Sonuç:** Araştırmada mesleki profesyonellik ile etik tutumun pozitif olarak ilişkili olduğu saptanmıştır. Hemşirelikte profesyonelliğin dolayısıyla hemşirelik bakım kalitesini artırmak için hemşirelik mesleğinin tanınırlığının ve hemşirelik mesleğinin tercih edilirliliğinin artırılması için çeşitli girişimlerin yapılması önerilir.

ABSTRACT Objective: This study aims to determine the relationship between occupational professionalism and ethical attitude in nursing. **Material and Methods:** This descriptive and correlational study was conducted online on social media platforms via Google Forms. The sample of the study consisted of nurses (n=211) who volunteered to participate in the research. Data were collected using an individual introduction form, Professional Attitude Inventory, and Ethical Attitudes in Nursing Care Scale. Data were evaluated with Mann-Whitney U, Kruskal-Wallis test, and Spearman correlation analysis. **Results:** The mean age of the participants was found to be 34.27±8.26 years and the mean years of occupation was 11.62±8.61 years. Of the participants in the study, 89.1% were female, 68.7% were undergraduate graduates, 56.9% had an income equivalent to their expenses, 71.1% chose nursing willingly, and 76.8% worked as ward nurses. In the study, the Inventory of Professional Attitude at Occupation overall mean score was found to be 141.18±12.67, and the Ethical Attitude Scale for Nursing Care mean score was found to be 157.00±13.10. In the study, it was determined that the mean score of the Ethical Attitude in Nursing Care Scale was high for those who chose their profession willingly, and the mean score of the Professional Attitude Inventory was high for postgraduate graduates, those who chose the nursing profession willingly, those who worked in administrative positions, and those whose income was higher than expenses. In the correlation analysis, a positive moderate correlation was found between the Inventory of Professional Attitude at Occupation and the Ethical Attitude Scale for Nursing Care (r=0.58, p<0.01). **Conclusion:** This study determined that there is a positive correlation between occupational professionalism and ethical attitude. It is recommended to take various initiatives to increase the recognition and preferability of the nursing profession to increase professionalism in nursing and thus improve the quality of nursing care.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik; etik, profesyonellik

Keywords: Nursing; ethics, professionalism

Correspondence: Öznur ADADIOĞLU
Sakarya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, İç Hastalıkları Hemşireliği ABD, Sakarya, Türkiye
E-mail: oznuradadioglu@sakarya.edu.tr

Peer review under responsibility of Türkiye Klinikleri Journal of Nursing Sciences.

Received: 27 Feb 2024

Received in revised form: 23 May 2024

Accepted: 03 Jun 2024

Available online: 11 Jun 2024

2146-8893 / Copyright © 2024 by Türkiye Klinikleri. This is an open access article under the CC BY-NC-ND license (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

Profesyonellik mesleki bilgi ve beceriyi, etik standartları ve topluma karşı sorumlulukları içermektedir.¹ Profesyonelliğin en önemli kriteri işini en iyi şekilde yapmaktır. Toplumla hizmette değerleri ve bağlılığı vurgulayan mesleklerde profesyonellik önemlidir. Hemşirelik mesleğinde bilimsel bilgi birikiminin olması, teorinin uygulamada kullanılması, otonomi sahibi olma, toplumsal değerlere önem verme, etik kodlar ve mesleki örgüte sahip olma temel profesyonellik özellikleridir.²

Hemşireler; meslek sahibi niteliğini taşımaları, teknik bilgi ve becerileri kullanmaları nedeniyle profesyonel meslek üyeleridir.³ Değişen ve gelişen dünyada hemşirelik geleneksel olmaktan çok profesyonelliği gerektirmektedir.⁴ Profesyonelliğin azalması bakım kalitesini ve kurumu etkilerken profesyonelliğin artması ile verimlilik ve kalitenin artacağı belirtilmektedir.³ Aynı zamanda hemşirelerin mesleklerine olan bakış açılarını da profesyonellik etkilemektedir. Hemşirelik mesleğine verilen önemin artması ve mesleğe yönelik iyileştirme çalışmalarının yapılması açısından hemşirelikte profesyonellik düzeyinin belirlenmesi önemli yer tutmaktadır.⁵ Literatüre bakıldığında, ameliyathane hemşireleri ve cerrahi kliniklerinde çalışan hemşirelerle yapılan çalışmalarda, hemşirelerin meslekte profesyonel tutumlarının yüksek olduğu belirtilmiştir.^{6,7} Bu çalışmaların aksine Arslan ve Koştu yaptıkları çalışmada, hemşirelerin profesyonellik düzeyinin düşük olduğunu belirlemiş eğitim seviyesi, pozisyon arttıkça profesyonellik düzeyinin arttığını tespit etmiştir.⁸

Çakı ve Sönmez'in araştırmasında, hemşirelikte mesleki profesyonel tutumu engelleyen etkenler; yasal düzenlemelerdeki eksiklikler, görev tanımı dışında hemşirelerin çalıştırılması, yönetici hemşirelerin profesyonel davranış sergilememesi ve hemşirelikte mesleki özerkliğin olmayışı olduğu şeklinde rapor edilmiştir.⁹ Başka bir çalışmada da hemşirelerin mesleki profesyonelliklerini olumlu etkileyecek düzenlemelerin yapılması gerektiği belirtilmiştir.¹⁰ Çakı ve Sönmez'in çalışmasında aynı zamanda mesleki profesyonel tutum gösterebilmeleri için hemşirelikte uzmanlaşma ve branşlaşmanın gerekliliği, hemşirelerin sağlık ekibi içinde daha fazla aktif olmasının, lisansüstü eğitim için desteklenme-

lerinin ve toplum içinde hemşireliğin imajını güçlendirecek araştırmalar yapılmasının gerekli olduğunu bildirmiştir.⁹

Profesyonel hemşirelerin sorumluluklarını yerine getirirken etik ilkelere göre hareket etmeleri beklenir.¹¹ Aslan ve ark. palyatif ve yoğun bakım hemşireleri ile yapmış oldukları çalışmada, katılımcıların %77,7'sinin hasta bakımı sırasında etik sorun ile karşılaştıkları belirtilmiştir. Aynı çalışmada, etik tutumun yüksek olmasının bakımın kalitesini artırdığı ve hasta için en doğru kararın verilmesinde önemli rol oynadığı belirtilmiştir.¹² Sezer ve ark.'nın pediatri hemşireleriyle yapmış olduğu çalışmada, hemşirelerin çoğunluğunun pediatrik hastalara bakım verirken etik sorun ile karşılaştığı, etik problemleri çözme sürecinde mesleki değerler yaklaşımını kullandığı ve en çok benimsenen etik ilkelerin yarar sağlama, adil olma, zarar vermeme olduğu bildirilmiştir.¹³ Cerrahi hemşireleri ile yapılan başka bir çalışmada da hemşirelerin sahip olduğu etik tutumların bakım verici rollerine ilişkin tutumlarını artırdığı belirlenmiştir.¹⁴

Türk Dil Kurumu sözlüğüne göre etik, bir meslek grubunun uyması veya kaçınması gereken davranışlar bütünüdür.¹⁵ Bir başka tanıma göre etik, insanın tutum ve davranışlarını iyi (doğru) ve kötü (yanlış) olarak değerlendiren, yaşamsal değerlerle problemleri çözen karar ve eylemlere yön veren, ahlaki normları ve sebepleri araştıran, bunları anlamlandıran teoriler geliştiren bilimsel ve hümanist bir alandır.¹⁶ Hemşirelerin bakım sırasında etik bir tutuma sahip olmaları bakımın niteliği açısından önemlidir. Hemşireler ile bireyler arasında bakım verme sırasında ahlaki değerlere ait bir süreç oluşur. Bu süreçte, meslek örgütleri hemşirelikte bazı etik ilke ve değerleri belirlemektedir. Hasta bakımını sağlarken hemşireler, farklı etik problemlerle karşılaşabilmekte ve bu etik problemlerin çözümü için etik ilkelere ihtiyaç duymaktadırlar.¹⁷

Hemşirelikte etik ilkeler, maksat ve eylemi yönlendiren temel ve açık ahlaki gerçeklerdir. Bu unsurlar, hemşirelerin mesleğin ahlaki boyutunun farkında olmaları, ahlaki duyarlılık geliştirmeleri, klinik uygulamadaki sorumluluklarını daha iyi anlamaları ve topluma yeterli ve nitelikli bakım vermelerinde rehberlik sağlamaktadır.¹⁸ Görüldüğü üzere meslekte

profesyonel tutum ve hemşirelik bakımında etik tutumla ilgili pek çok çalışma yapılmıştır. Ancak profesyonel tutum ile bakımda etik tutum ilişkisini birlikte inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu yüzden mevcut çalışmada, hemşirelikte mesleki profesyonelliğin etik tutum ile ilişkisinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Araştırma Soruları

1. Hemşirelerin meslekte profesyonel tutumları ne düzeydedir?
2. Hemşirelerin hemşirelik bakımında etik tutumları ne düzeydedir?
3. Hemşirelerin meslekte profesyonel tutumları ile hemşirelik bakımındaki etik tutumları arasında bir ilişki var mıdır?

GEREÇ VE YÖNTEMLER

ARAŞTIRMA TİPİ

Araştırma tanımlayıcı, ilişki arayıcı tipte araştırmadır.

ARAŞTIRMANIN YAPILDIĞI YER

Araştırma Türkiye’de Google Form aracılığıyla sosyal medya (WhatsApp, Facebook, Instagram) platformlarında gerçekleştirilmiştir.

ARAŞTIRMANIN ÖRNEKLEMİ

Şubat 2023-Haziran 2023 tarihleri arasında araştırmaya katılmayı kabul eden 211 hemşire örnekleme alınmıştır. Araştırmada Türkiye’de çalışan hemşire olmak, araştırmaya katılmaya gönüllü olmak dâhil edilme kriterleri olarak belirlenmiş, öğrenci hemşireler ile emekli hemşireler araştırmaya dâhil edilmemiştir. Çalışmanın gücü “G. Power-3.1.9.2” programı kullanılarak hesaplanmıştır. İki yüz on bir kişiye uygulanan analiz sonucunda $\alpha=0,05$ düzeyinde, etki büyüklüğü 0,556 olarak bulunmuş ve “post hoc” olarak hesaplanan çalışmanın gücü 1,00 olarak hesaplanmıştır. “Post hoc” analizi için minimum elde edilmesi gereken güç değeri 0,67’dir. Bu durumda yapılan güç kabul edilebilir düzeydedir, veri sayısı yeterlidir.

ÖRNEKLEME YÖNTEMİ

Araştırmada gelişigüzel örnekleme yöntemi kullanılmıştır.

VERİ TOPLAMA

Araştırmada sosyodemografik verileri belirlemek üzere birey tanıtım formu, Meslekte Profesyonel Tutum Envanteri (MPTE), Hemşirelik Bakımında Etik Tutum Ölçeği (HBETÖ) kullanılmış, araştırma verileri Şubat 2023-Haziran 2023 tarihleri arasında Google Form aracılığıyla sosyal medya platformlarında çevrim içi olarak toplanmıştır.

Birey tanıtım formu: Araştırmacılar tarafından sosyodemografik bilgileri (yaş, eğitim durumu, gelir durumu, çalışma yılı, çalışılan bölüm, mesleki pozisyon) belirlemek üzere literatür taranarak hazırlanan form 9 sorudan oluşmaktadır.^{17,19,20}

MPTE: Ölçek 2006 yılında Erbil ve Bakır tarafından geliştirilmiştir. Ölçek; mesleki eğitim ve gelişim, kişiler arası ilişkiler, sorunlara yaklaşım gibi konulardaki tutumları içermektedir. Otuz iki maddeden oluşan tek boyutlu Likert tipi ölçekteki her ifade 5’ten 1’e kadar puanlanmaktadır. MPTE’den 32-160 puan arasında puan alınabilmekte ve alınan puanın artması profesyonellik düzeyinin arttığını göstermektedir. Geliştirilen ölçeğin Cronbach alfa katsayısı 0,89 olarak bulunmuştur.²¹ Bu araştırmada, Cronbach alfa katsayısı 0,90 olarak bulunmuştur.

HBETÖ: Özçiftçi tarafından 2020 yılında geliştirilen ölçek tek boyut ve 34 maddeden oluşmaktadır. 5’li Likert tipi bir ölçektir. Ölçeğin toplam puanının artması olumlu etik tutumu, toplam puanın azalması ise olumsuz etik tutumu yansıtmaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 34, en yüksek puan ise 170’tir. Ölçeğin Cronbach alfa katsayısı 0,96 olarak bulunmuştur.²² Bu araştırmada, Cronbach alfa katsayısı 0,96 olarak bulunmuştur.

ARAŞTIRMANIN ETİK YÖNÜ

Balıkesir Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar Etik Kurulundan (tarih: 23 Şubat 2023; no: E.227625) etik kurul onay alınmıştır. Ayrıca araştırmaya davet edilen hemşireler, araştırma hakkında bilgilendirilmiş ve anketin giriş sayfasında aydınlatılmış onam sayfası sunulmuştur. Kabul eden hemşireler ankete devam edebilmiştir. Bu araştırma, Helsinki Deklarasyonu prensiplerine göre yürütülmüştür.

VERİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Araştırma verileri SPSS for Windows 22.0 programı kullanılarak analiz edilmiş, elde edilen bilgiler için tanımlayıcı istatistiklerden olan frekans, yüzde değerleri kullanılmıştır. İki değişken arasındaki ilişkiyi belirlemek için veriler normal dağılım gösteren iki grup ortalamaları karşılaştırmasında t-test, normal dağılım göstermeyen gruplar arasında Mann-Whitney U testi ve Kruskal-Wallis testi kullanılmıştır, iki ölçek puanı arasındaki ilişkiyi belirlemek için Spearman korelasyon analizi yapılmıştır.

BULGULAR

Araştırmaya katılanların yaş ortalaması $34,27 \pm 8,26$ (minimum: 22; maksimum: 54) yıl, meslek yılı ortalaması $11,62 \pm 8,61$ (minimum: 1; maksimum: 32) yıl olarak bulunmuştur. Araştırmaya katılanların %89,1'i kadın, %71,6'sı lise mezunu-lisans mezunu, %56,9'u geliri giderine denk, %65,9'u evli, %71,1'i hemşireliği isteyerek seçmiş, %33,2'si ameliyathane-yoğun bakım-doğumhane gibi yerlerde çalışmaktadır. Katılımcıların %76,8'i servis hemşiresi olarak görev yapmaktadır (Tablo 1).

Araştırmada MPTE toplam puan ortalaması $141,18 \pm 12,67$, HBETÖ puan ortalaması $157,00 \pm 13,10$ bulunmuştur (Tablo 2). Yapılan Spearman korelasyon analizinde MPTE ile HBETÖ arasında pozitif orta düzey ilişki saptanmıştır ($r=0,58$, $p<0,01$) (Tablo 3).

Araştırmada sosyodemografik veriler ile ölçek puan ortalamaları karşılaştırıldığında cinsiyet, medeni durum ile MPTE ve HBETÖ puan ortalamaları arasında anlamlı fark yoktur ($p>0,05$). Eğitim durumu, gelir düzeyi ve mesleki pozisyon ile HBETÖ arasında anlamlı fark bulunmazken, mesleğini isteyerek seçenlerin ölçek puan ortalamaları daha yüksek bulunmuştur, aradaki fark anlamlıdır ($p<0,05$). Lisansüstü mezunların, hemşirelik mesleğini isteyerek seçenlerin, idari pozisyonda çalışanların MPTE puan ortalaması yüksek bulunurken; geliri giderden az olanların geliri gidere denk ve fazla olanlara göre ölçek puan ortalamalarının düşük olduğu belirlenmiştir, aradaki fark anlamlıdır ($p<0,05$) (Tablo 4).

TABLO 1: Katılımcıların sosyodemografik özelliklerinin dağılımı (n=211).

	$\bar{X} \pm SS$	Minimum-maksimum
Yaş	$34,27 \pm 8,26$	22-54
Meslek yılı	$11,62 \pm 8,61$	1-32
	n	%
Cinsiyet		
Kadın	188	89,1
Erkek	23	10,9
Medeni durum		
Evli	139	65,9
Bekâr	72	34,1
Eğitim durumu		
Lise mezunu-lisans mezunu	151	71,6
Lisansüstü mezunu	60	28,4
Gelir durumu		
Gelir giderden az	54	25,6
Gelir gidere denk	120	56,9
Gelir giderden fazla	37	17,5
Hemşireliği severek seçme durumu		
Evet	150	71,1
Hayır	61	28,9
Çalışılan birim		
Dâhilî klinikler	40	19,0
Cerrahi klinikler	24	11,4
Ameliyathane-yoğun bakım-doğumhane	70	33,2
Çocuk klinikleri	12	5,7
Acil servis	16	7,2
Poliklinik-idari birim	49	23,5
Mesleki pozisyon		
Servis-yoğun bakım hemşiresi	162	76,5
Yönetici hemşire	49	23,5

SS: Standart sapma.

TABLO 2: Katılımcıların MPTE ve HBETÖ puan ortalamaları (n=211).

	$\bar{X} \pm SS$	Minimum-maksimum	Cronbach alfa
MPTE	$141,18 \pm 12,67$	66-159	0,90
HBETÖ	$157,00 \pm 13,10$	111-170	0,96

MPTE: Meslekte Profesyonel Tutum Envanteri; HBETÖ: Hemşirelik Bakımında Etik Tutum Ölçeği; SS: Standart sapma.

TABLO 3: MPTE ve HBETÖ arasındaki ilişki.

	MPTE	HBETÖ
MPTE	1	
HBETÖ	0,58**	1

** $p<0,01$; MPTE: Meslekte Profesyonel Tutum Envanteri; HBETÖ: Hemşirelik Bakımında Etik Tutum Ölçeği.

TABLO 4: Katılımcıların MPTE ve HBETÖ puan ortalamalarının bazı değişkenlere göre karşılaştırılması.

Değişkenler	MPTE Medyan (Minimum-maksimum)	HBETÖ Medyan (Minimum-maksimum)/ $\bar{X}\pm SS$
Cinsiyet		
Kadın	143,00 (90,00-159,00)	162,00 (127,00-170,00)
Erkek	139,00 (66,00-155,00)	158,00 (11,00-170,00)
MWU/p	1673,50/0,07	2018,50/0,60
Medeni durum		
Evlü	143,00 (90,00-159,00)	157,69 \pm 12,33
Bekâr	139,00 (66,00-15,00)	155,68 \pm 14,47
MWU/ p değeri-t/p	4407,00/0,15	1,06/0,29
Eğitim durumu*		
Lise mezunu-lisans mezunu	142,00 (66,00-159,00)	157,39 \pm 12,65
Lisansüstü mezun	157,00 (113,00-159,00)	156,05 \pm 14,22
MWU/p değeri-t/p	3388,00/0,01	0,67/0,50
Gelir durumu		
Gelir giderden az ^a	138,50 (66,00-159,00)	154,72 \pm 14,85
Gelir gidere denk ^b	143,00 (116,00-159,00)	157,30 \pm 12,93
Gelir giderden fazla ^c	146,00 (113,00-156,00)	159,40 \pm 10,45
KW/p değeri-F/p	14,36/0,01 a<b,c	1,47/0,23
Mesleği isteyerek seçme durumu		
Evet	145,00 (116,00-159,00)	158,24 \pm 12,38
Hayır	139,00 (66,00-157,00)	153,96 \pm 14,37
MWU/p değeri-t/p	3376,00/0,00	2,17/0,03
Mesleki pozisyon		
Servis hemşiresi	142,00 (66,00-159,00)	156,14 \pm 13,48
İdari pozisyonda hemşire	146,00 (120,00-149,00)	159,85 \pm 11,40
MWU/p değeri-t/p	2958,00/0,00	1,74/0,08

MWU: Mann-Whitney U testi; t: Independent t-testi; KW: Kruskal-Wallis testi; F: Tek yönlü varyans analizi testi, p<0,05; MPTE: Meslekte Profesyonel Tutum Envanteri; HBETÖ: Hemşirelik Bakımında Etik Tutum Ölçeği; SS: Standart sapma.

TARTIŞMA

Araştırma bulgularına göre MPTE puan ortalaması 141,18 \pm 12,67 çıkmıştır. Ölçek açıklamasına göre puanın artması, üst sınıra yaklaşması (32-160) profesyonellik düzeyinin arttığı düşünüldüğünde hemşirelerin profesyonellik tutumunun yüksek olduğunu söyleyebiliriz. Hemşirelikte mesleki profesyonelliğin araştırıldığı literatür incelendiğinde, bu araştırmaya benzer olarak MPTE puan ortalamalarının 134-140 arasında değiştiği görülmüştür.^{3,23,24}

Araştırmada lisansüstü mezunların mesleki profesyonellik puan ortalaması lise mezunu-lisans mezunu olanlara göre yüksek bulunmuştur. Benzer olarak Tarhan ve ark.nın araştırmasında yüksek lisans

mezunu hemşirelerin MPTE puan ortalaması yüksek, Dikmen ve ark.nın araştırmasında ise lisans mezunlarının ön lisans ve lise mezunu hemşirelere göre yüksektir.^{3,20} Bu bulgulardan yola çıkarak eğitim seviyesinin artması ile mesleki profesyonelliğin artması paralellik gösteriyor diyebiliriz.

Araştırmada mesleğini isteyerek seçenlerin MPTE puan ortalaması yüksek bulunmuştur. Tarhan ve ark., hastanede çalışan hemşirelerin mesleğe yönelik tutumları ile mesleki profesyonellikleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yaptıkları araştırmada, Şenol ve Uğurlu'nun farklı kuşaklardaki hemşirelerin mesleki profesyonel tutumlarını ve etkileyen faktörleri incelediği araştırmasında, mesleği isteyerek seçenler ile MPTE toplam puan arasında anlamlı ilişki saptan-

mıştır.^{20,23} Özpekin ve Erdim'in çalışmasında, mesleğini kendi tercih eden ameliyathane hemşirelerinin MPTE puan ortalamalarının anlamlı derecede yüksek olduğu saptanmıştır. Çalışmada, MPTE puan ortalamalarının yüksek bulunmasının sebebi; bilinçli tercih yapan hemşirelerin profesyonel kişilik yapılarını mesleklerine aktardıkları şeklinde yorumlanmıştır.⁶

Hemşirelik öğrencileri ile yapılan başka bir çalışmada da hemşirelik mesleğini kendi isteğiyle seçmenin ve mesleği sevmenin profesyonel davranışlarını geliştirmede etkili olduğu bildirilmiştir.²⁵ Araştırma sonucunda, literatür bilgileri ile uyumlu olarak hemşirelik mesleğinin tercih edilebilirliğini artırarak mesleki profesyonelliğe katkı sağlanabileceği düşünülmüştür.

Araştırmada idari pozisyonda çalışan hemşirelerin MPTE puan ortalaması yüksek bulunmuştur. Karamanoğlu ve ark.nın araştırmasında da sorumlu hemşire olarak çalışan hemşirelerin MPTE puan ortalaması yüksek bulunmuştur.²⁶ Farklı olarak Karadaş ve ark.nın araştırmasında çalışılan mesleki pozisyon ile MPTE arasında anlamlı fark saptanmamıştır.²⁷ İdari pozisyonda çalışan hemşirelerin eğitim düzeyi daha yüksek olabilir bu yüzden MPTE puan ortalamasının yüksek çıkabileceğini düşündürmüştür.

Araştırma sonuçlarına göre gelir düzeyi düşük olanların, geliri gidere denk olanlara ve geliri giderden yüksek olanlara göre mesleki profesyonellik düzeyi düşük bulunmuştur. Çelik ve ark.nın çalışmasında, aldıkları ücretten kısmen memnun olan hemşirelerin MPTE puan ortalamalarının yüksek olduğu belirlenirken, başka bir çalışmada hemşirelerin aylık geliri ile MPTE puan ortalamaları arasında anlamlı farklılık saptanmamıştır.^{26,28} Profesyonellikte gelir durumunun etkilerini değerlendiren daha fazla araştırmaya ihtiyaç vardır.

Çalışmada HBETÖ puan ortalaması 157,00±13,10 olup, hemşirelik bakımında etik tutumlarının yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Ekrem ve ark.nın çalışmasında da hemşirelerin etik tutumları yüksek seviyede bulunmuştur.²⁹ Cerrahi hemşireleri ile yapılan bir çalışmada, HBETÖ puan ortalaması 152,40±14,90 olduğu hemşirelerin etik tutumlarının olumlu yönde ve etik ilkelere bağlı hemşirelik bakımı verdikleri bildirilmiştir.¹⁴

Araştırmada mesleği isteyerek seçenlerin HBETÖ puan ortalaması yüksek çıkmıştır. Benzer olarak Caner ve ark.nın araştırmasında ve Karaca'nın araştırmasında, mesleklerini sevdiğini belirten öğrencilerin etik duyarlılıklarının yüksek olduğu bulunmuştur.^{30,31} Başka bir çalışmada, hemşirelerin kendi isteği doğrultusunda çalışmasının, mesleğini sevmesinin, kişilerin motivasyon düzeyini artırdığı ve motivasyonun da etik duyarlılık üzerinde etkili olduğu belirtilmektedir.³²

Bu çalışmanın bulgularından biri mesleki profesyonellik ile etik tutum arasında anlamlı bir ilişki olduğudur. Mevcut literatürde mesleki profesyonellik ve etik tutum üzerine çalışmalar bulunsa da ikisi arasındaki ilişki yeterince araştırılmamıştır. Hemşirelikte etik kurallar, hemşirelerin mesleğinde ahlaki yönde farkındalık oluşturmak, duyarlılık sağlamak ve mesleki profesyonelliğin oluşturulması amacıyla geliştirilmiştir.³³ Yapılan bir çalışmada, meslekte profesyonel tutum artışının doğru tutum sergilenmesine sebep olduğu belirtilmektedir.³⁴ Cerit ve Dinç hemşirelerde mesleki profesyonellik davranışları ile etik karar verme düzeyinin ilişkili olduğu, profesyonellik düzeyinin artırılmasının etik karar verme düzeyine olumlu katkı sağlayacağı bildirilmiştir.³⁵ Araştırma bulguları hemşirelik bakımında olumlu etik tutumların sergilenmesi için hemşirelerin profesyonelliklerin yüksek tutulmasının önemini ortaya koymaktadır.

ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Araştırmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Birinci sınırlılığı veriler sadece belirli tarihler arasında Google Form ile anketi doldurmayı kabul eden hemşirelerden elde edilmiştir. Bu nedenle sonuçlar tüm hemşireleri temsil etmeyebilir. Profesyonel tutum ile hemşirelik bakımında etik tutumu inceleyen çalışma literatürde bulunamadığından yeterince tartışılması ikinci sınırlılığıdır.

SONUÇ

Araştırmaya katılan hemşirelerin mesleki profesyonellik tutumunun yüksek olduğu, eğitim seviyesinin artması, gelir düzeyinin artması, hemşirelik mesleğinin isteniyor olması ile profesyonelliğin arttığı, mesleğin isteniyor olması ile yine etik tutumun arttığı,

idari pozisyonda çalışan hemşirelerin profesyonellik düzeyinin yükseldiği, profesyonellik ile etik tutum arasında pozitif ilişki olduğu bulunmuştur. Bu sonuçlardan yola çıkarak hemşirelik mesleğinin tercih edilirliliğinin artırılması yolu ile profesyonelliğine katkı sağlanabilir. Ayrıca günümüzde lisansüstü eğitimin giderek yaygınlaştığı gözlenmektedir. Hemşirelik mesleğinde de lisansüstü eğitimi destekleyerek, hemşirelik mesleğinin gelişimine, profesyonelliğine katkı sağlanmış olunacağı düşünülmüştür.

Finansal Kaynak

Bu çalışma sırasında, yapılan araştırma konusu ile ilgili doğru-
dan bağlantısı bulunan herhangi bir ilaç firmasından, tıbbi alet,

gereç ve malzeme sağlayan ve/veya üreten bir firma veya herhangi
bir ticari firmadan, çalışmanın değerlendirme sürecinde, çalışma
ile ilgili verilecek kararı olumsuz etkileyebilecek maddi ve/veya
manevi herhangi bir destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması

Bu çalışma ile ilgili olarak yazarların ve/veya aile bireylerinin
çıkar çatışması potansiyeli olabilecek bilimsel ve tıbbi komite
üyeliği veya üyeleri ile ilişkisi, danışmanlık, bilirkişilik, her-
hangi bir firmada çalışma durumu, hissedarlık ve benzer du-
rumları yoktur.

Yazar Katkıları

Bu çalışma hazırlanırken tüm yazarlar eşit katkı sağlamıştır.

KAYNAKLAR

1. Peksoy S, Şahin S, Demirhan İ, Kaplan S. Hemşirelik öğrencilerinde profesyonellik algısı ve mesleki değerlere bağlılık arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi [Evaluation of the relationship between the perception of professionalism and commitment to professional values in nursing students]. Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Dergisi. 2020;7(2):104-12. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/hunhemsire/issue/55769/763138>
2. Demir S, Kocaman Yıldırım N. Psikiyatri hemşirelerinin profesyonel davranışlarının belirlenmesi [Determining the professional behavior of psychiatric nurses]. Journal of Psychiatric Nursing. 2014;5(1):25-32. [chrome-extension://efaidnbmnnnibpajcgclcfndmkaj/https://jag.journalagent.com/phd/pdfs/PHD-77487-RESEARCH_ARTICLE-DEMIR.pdf](https://efaidnbmnnnibpajcgclcfndmkaj/https://jag.journalagent.com/phd/pdfs/PHD-77487-RESEARCH_ARTICLE-DEMIR.pdf)
3. Dikmen Y, Yönder M, Yorgun S, Usta YY, Umur S, Aytakin A. Hemşirelerin profesyonel tutumları ile bunu etkileyen faktörlerin incelenmesi [Investigation of nurses' professional attitudes and factors influencing these attitudes]. Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi. 2014;17(3):158-64. [chrome-extension://efaidnbmnnnibpajcgclcfndmkaj/https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/29653](https://efaidnbmnnnibpajcgclcfndmkaj/https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/29653)
4. Adıgüzel O, Tanrıverdi H, Özkan DS. Mesleki profesyonellik ve bir meslek mensupları olarak hemşireler örneği [Occupational professionalism and the case of nurses as the members of the profession]. Yönetim Bilimleri Dergisi. 2011;9(2):239-59. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/comuybd/issue/4105/54074>
5. Yılmaz E, Vermişli S. Yoğun bakım ünitelerinde çalışan hemşirelerde meslekte profesyonelleşmenin iş doyumuna etkisi [Effect of professionalism on job satisfaction in nurses who work in intensive care units]. Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik. 2016;4(1):17-27. https://www.researchgate.net/publication/312288667_Yogun_bakim_unitele_rinde_calisan_hemsirelerde_meslekte_profesyonellesmenin_is_doyumuna_etkisiEFFECT_OF_PROFESSIONALISM_ON_JOB_SATISFACTION_IN_NURSES_WHO_WORK_IN_INTENSIVE_CARE_UNITS
6. Özpekin ÖG, Erdim A. Ameliyathane hemşirelerinin mesleki profesyonelliklerinin intraoperatif bakım kalitesine etkisinin değerlendirilmesi [Evaluation of the effect of occupational professionalism on the quality of intraoperative care among operating room nurses]. Türkiye Klinikleri Hemşirelik Bilimleri Dergisi. 2016;8(4):277-87. <https://www.turkiyeklinikleri.com/article/tr-ameliyathane-hemsirelerinin-mesleki-profesyonelliklerinin-introperatif-bakim-kalitesine-etkisinin-degerlendirilmesi-73927.html>
7. Münger N, Yılmaz E. Cerrahi kliniklerde çalışan hemşirelerin profesyonellik düzeylerinin tıbbi hata yapma eğilimine etkisi: Manisa örneği [The effects of professional experience of nurses working at surgical clinics on their tendency to make malpractice: Manisa sample]. Van Sağlık Bilimleri Dergisi. 2023;16(2):135-45. [chrome-extension://efaidnbmnnnibpajcgclcfndmkaj/https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2835288](https://efaidnbmnnnibpajcgclcfndmkaj/https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2835288)
8. Arslan S, Koştu N. Hemşirelerin profesyonel davranışları: Türkiye'den bir örnek [The professional behavior of nurses: a sample from Turkey]. Sağlık Bilimlerinde İleri Araştırmalar Dergisi. 2018;4(2):21-30. [chrome-extension://efaidnbmnnnibpajcgclcfndmkaj/https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1614695](https://efaidnbmnnnibpajcgclcfndmkaj/https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1614695)
9. Çakı EF, Sönmez M. Hastanede çalışan hemşirelerin meslekte profesyonel tutum düzeylerinin belirlenmesi [Determination of professional attitude levels of nurses working in hospital]. Turkish Journal of Science and Health. 2020;1(2):58-69. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tfsd/issue/55578/750269>
10. Karadağ A, Hisar F, Özhan EN. Hemşirelikte profesyonelliğe ilişkin davranışsal envanter [A behavioral inventory for professionalism in nursing]. Hemşirelik Forumu Dergisi. 2004;7(4):14-22. https://www.researchgate.net/publication/281037237_A_behavioral_inventory_for_professionalism_in_nursing
11. Kahrıman İ, Çalık Yeşilçiçek K. Klinik hemşirelerin etik duyarlılığı [Ethical sensitivity of clinical nurses]. Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi. 2017;6(3):111-21. [chrome-extension://efaidnbmnnnibpajcgclcfndmkaj/https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/385649](https://efaidnbmnnnibpajcgclcfndmkaj/https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/385649)
12. Aslan H, Kaplan F, Çelik H. Palyatif ve yoğun bakım hemşirelerinin etik tutum ve ahlaki duyarlılıklarının değerlendirilmesi [Evaluation of ethical attitudes and moral sensitivity of palliative and intensive care nurses]. Perspectives in Palliative and Home Care. 2023;2(3):127-35. https://pphjournal.com/?mod=makale_tr_ozet&makale_id=73887
13. Sezer E, Karadede H, Mutlu B, Öz SD. Pediatri hemşirelerinin hemşirelik bakımında etik tutumu ve etkileyen faktörler [Ethical attitude of pediatric nurses in nursing care and influencing factors]. Journal of Nursology. 2020;2(3):2-7. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/jnursology/issue/82093/1412028>

14. Gezgin E, Kızılkaya M, Göktaş S. Cerrahi hemşirelerinin bakım verici rollerine ve etik konulara ilişkin tutumlarının incelenmesi: tanımlayıcı çalışma [Investigation of surgical nurses' attitudes towards caregiver roles and ethical issues: a descriptive study]. Türkiye Klinikleri Journal of Nursing Sciences. 2023;15(3):573-83. <https://www.turkiyeklinikleri.com/article/en-cerrahi-hem-sirelerinin-bakim-verici-rollerine-ve-etik-konulara-iliskin-tutumlarının-incelemesi-tanimlayici-calisma-104288.html>
15. Türk Dil Kurumu [İnternet]. ©2022-TDK [Erişim tarihi:]. Erişim linki: <https://sozluk.gov.tr/?kelime=etik> Verilen link için erişim tarihi eklenmelidir.
16. Karadağlı F. Profesyonel hemşirelikte etik [Ethics in professional nursing]. Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi. 2016;6(3):197-200. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/duzcesbed/issue/31078/66727>
17. Kırca N, Özgönül ML. Kadın hastalıkları ve doğum kliniklerinde çalışan hemşirelerin hemşirelik bakımında etik tutumu ve etkileyen faktörler [Ethical attitude and affecting factors in nursing care of nurses working in obstetrics and gynecology clinics]. Türkiye Biyoetik Dergisi. 2020;7(2):70-9. [chrome-extension://efaidnbmnnnibpcjpcglcfindmkaj/https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/3059937](https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/3059937)
18. Avcı K, Çınaroğlu S, Top M. Perceptions of pediatric nurses on ethical decision making processes. Systemic Practice and Action Research. 2017;30(1):67-84. https://ideas.repec.org/a/spr/syspar/v30y2017i1d10.1007_s11213-016-9386-3.html
19. Reyhanoğlu N, Yıldırım A. Hemşirelikte profesyonel tutum ve davranışların değerlendirilmesi [Determining the professional attitude and behavior of nurses]. Uluslararası Turizm, Ekonomi ve İşletme Bilimleri Dergisi. 2022;6(1):53-64. [chrome-extension://efaidnbmnnnibpcjpcglcfindmkaj/https://www.researchgate.net/profile/Nuran-Reyhanoglu-2/publication/362226555_HEMSIRELIKTE_PROFESYONEL_TUTUM_VE_DAVRANISLARIN_DEGERLENDIRILMESI/links/62dda92e82bb472992a01c4b/HEMSIRELIKTE-PROFESYONEL-TUTUM-VE-DAVRANISLARIN-DEGERLENDIRILMESI.pdf](https://www.researchgate.net/profile/Nuran-Reyhanoglu-2/publication/362226555_HEMSIRELIKTE_PROFESYONEL_TUTUM_VE_DAVRANISLARIN_DEGERLENDIRILMESI/links/62dda92e82bb472992a01c4b/HEMSIRELIKTE-PROFESYONEL-TUTUM-VE-DAVRANISLARIN-DEGERLENDIRILMESI.pdf)
20. Tarhan G, Kılıç D, Yıldız E. Hemşirelerin mesleğe yönelik tutumları ile mesleki profesyonellikleri arasındaki ilişkinin incelenmesi [Investigation of the relationship between attitudes towards the nursing profession and occupational professionalism]. Gülhane Tıp Dergisi. 2016;58(4):411-6. <https://search.trdizin.gov.tr/yayin/detay/223957/>
21. Erbil N, Bakır A. Meslekte profesyonel tutum envanterinin geliştirilmesi [Developing inventory of professional attitude at occupation]. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi. 2009;6(1):290-302. <https://www.j-humansciences.com/ojs/index.php/ijhs/article/download/419/346>
22. Özçiftçi S. Hemşirelik bakımında etik tutum ölçeği geliştirme [Yüksek lisans tezi]. İzmir: İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi; 2020. Kaynağa direkt erişim sağlanabilecek link bilgisi ve erişim tarihi eklenmelidir.
23. Şenol F, Uğurlu Z. Farklı kuşaklardaki hemşirelerin mesleki profesyonel tutumlarının belirlenmesi [The determination of occupational professional attitude of nurses in different generations]. Sağlık ve Toplum. 2019;29(1):44-53. [chrome-extension://efaidnbmnnnibpcjpcglcfindmkaj/https://ssyv.org.tr/wp-content/uploads/2019/06/5-Farkli-C4%B1-Ku-C5%9Faklardaki-Hem-C5%9Firelerin-Mesleki-Profesyonel.pdf](https://ssyv.org.tr/wp-content/uploads/2019/06/5-Farkli-C4%B1-Ku-C5%9Faklardaki-Hem-C5%9Firelerin-Mesleki-Profesyonel.pdf)
24. Erbil N, Pamuk T. Relationship between professional attitude and compassion among nurses. J Clin Nurs. 2023;32(15-16):4795-805. PMID: 36128938.
25. Yılmaz D, Polatdemir E. Hemşirelik bölümü üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerinin profesyonel davranışlarının incelenmesi [Investigation of professional behavior of third and fourth grade students of nursing department]. Online Türk Sağlık Bilimleri Dergisi. 2020;5(2):281-8. <https://dergipark.org.tr/en/pub/otjhs/issue/54702/578577>
26. Karamanoğlu AY, Özer FG, Tuğcu A. Denizli ilindeki hastanelerin cerrahi kliniklerinde çalışan hemşirelerin mesleki profesyonelliklerinin değerlendirilmesi [Evaluation of surgical ward nurses professionalism in their work, in Denizli]. Fırat Tıp Dergisi. 2009;14(1):12-7. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/firattp/issue/6359/84865>
27. Karadaş A, Kaynak S, Duran S, Ergün S. Hemşirelerin profesyonellik düzeylerinin değerlendirilmesi: Balıkesir örneği [Evaluation of nurses' professionalism levels: sample of Balıkesir]. Balıkesir Sağlık Bil Dergisi. 2018;7(3):74-80. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/balikesirsd/issue/38838/476571>
28. Çelik S, Ünal Ü, Saruhan S. Cerrahi kliniklerde çalışan hemşirelerin mesleki profesyonelliklerinin değerlendirilmesi [Evaluation of professionalism of nurses working in surgical wards]. Florence Nightingale Journal of Nursing. 2012;20(3):193-9. [chrome-extension://efaidnbmnnnibpcjpcglcfindmkaj/https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/95115](https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/95115)
29. Ekrem EC, Kahveci M, Kavlak O. Kadın sağlığı hemşirelerinin, hemşirelik bakımındaki etik tutumlarının, malpraktise eğilimlerinin ve etkileyen faktörlerin incelenmesi [Investigation of women's health nurses, ethical attitudes in nursing care, malpractice tendency and affecting factors]. YOBÜ Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi. 2023;4(2):124-35. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/yobusb/issue/79535/1255921>
30. Caner N, Sezer Efe Y, Erdem E, Başdaş Ö, Bayat M, Yıldırım M. İntörn hemşirelerde mesleki değerler ve etik duyarlılık [Professional values and ethical sensitivity in intern nurses]. Sağlık Bilimleri Dergisi. 2019;28(3):123-8. [chrome-extension://efaidnbmnnnibpcjpcglcfindmkaj/https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/908923](https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/908923)
31. Karaca T. Hemşirelik öğrencilerinin ahlaki duyarlılıklarının incelenmesi [The moral sensibility of nursing students]. Sağlık Bilimleri ve Meslekleri Dergisi. 2018;5(1):24-30. <https://search.trdizin.gov.tr/yayin/detay/304562>
32. Kahrıman İ, Çalık KY. Klinik hemşirelerin etik duyarlılığı [Ethical sensitivity of clinical nurses]. Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi. 2017;6(3):111-21. [chrome-extension://efaidnbmnnnibpcjpcglcfindmkaj/https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/385649](https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/385649)
33. Uysal-Kasap E, Bahçecik N. Hemşirelerin sağlık bakım uygulamalarında etik ilkelere yönelik tutumlarının belirlenmesi [Identifying the attitude of nurses for ethical principles at health care applications]. Gevher Nesibe Journal of Medical and Health Sciences. 2020;5(6):51-8. <https://gevhernesibedergisi.com/index.php/gnj/article/view/25>
34. Esen B, Karakoç A. Yenidoğan yoğun bakım ebe ve hemşirelerinin etik ikilemleri ve mesleki profesyonellik düzeyleri ile ilişkisi [The relationship between ethical dilemmas and occupational profession levels of neonatal intensive care nurses and midwives]. Uluslararası Hakemli Hemşirelik Araştırmaları Dergisi. 2016;6:30-46. https://www.researchgate.net/publication/299383027_THE_RELATIONSHIP_BETWEEN_ETHICAL_DILEMMAS_AND_OCCUPATIONAL_PROFESSION_LEVELS_OF_NEONATAL_INTENSIVE_CARE_NURSES_AND_MIDWIVES
35. Cerit B, Dinç L. Ethical decision-making and professional behaviour among nurses: a correlational study. Nurs Ethics. 2013;20(2):200-12. PMID: 23131701.